TĂNG KHẢ NĂNG THÍCH ỨNG CHO ĐÔ THỊ

Chủ nhật, 20/12/2015

Theo các chuyên gia, các đô thị cần xây dựng kịp thời những chiến lược xanh để tăng tính thích ứng, tránh đánh mất tính bền vững về khả năng đáng sống của các đô thị. Đồng thời xác định những hạng mục đầu tư ưu tiên và ít hối tiếc, các chính sách khí hậu thông minh để tăng cường khả năng thích ứng cho các đồng bằng trong đó có Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) của Việt Nam.

Nhận diện thách thức

Biến đổi khí hậu (BĐKH) đã và đang tác động đến quá trình phát triển của các quốc gia và các đồng bằng sông, nơi tập trung đông dân cư đô thị sẽ bị tổn thương nhiều nhất. Dân cư tập trung ở khu vực đô thị, các công trình hạ tầng được xây dựng ngày càng nhiều, khai thác nước ngầm quá mức cũng gây nên tác động xấu đến sự phát triển của các đô thị nhất là đô thị ở các đồng bằng do có kết cấu nền đất yếu. Thạc sĩ Kỷ Quang Vinh, Chánh văn phòng Công tác Biến đổi khí hậu TP Cần Thơ, cho biết: "Theo nghiên cứu của các chuyên gia, việc khai thác nước ngầm quá mức sẽ dẫn đến tình trạng sụt lún đất. Trong khoảng thời gian trước năm 2010, mức độ lún đất ở ĐBSCL 1-2cm/năm. Diễn biến thời tiết ở các đô thị cũng diễn tiến thất thường không theo các kịch bản mô phỏng, dự báo trước. Chẳng hạn, đối với TP Cần Thơ, các kịch bản mô phỏng dự báo nhiệt độ tại Cần Thơ chỉ tăng 0,6oC trong 100 năm, nhưng chỉ mới 35 năm, nhiệt độ tại đây đã tăng 0,8oC. Ngoài ra, các nghiên cứu đều nói lượng mưa tại Cần Thơ sẽ tăng song tổng lượng mưa hiện nay của thành phố không tăng mà lại giảm và ngược lại cũng có những trận mưa lớn có khả năng gây ngập cục bộ ở khu vực trung tâm".

Các thành phố thuộc đồng bằng sông là nơi dễ bị tổn thương do biến đổi khí hậu. Trong ảnh: Một góc đô thị sông nước của TP Cần Thơ.

Có thể thấy, dân số tăng kèm theo tình trạng ô nhiễm, ngập lụt đòi hỏi các đô thị phải năng động thay đổi và việc thích ứng cần phải có quá trình dài. Phó Giáo sư-Tiến sĩ Assela Pathirana, Viện Giáo dục Chuyên ngành tài nguyên nước (UNECO-IHE), chia sẻ: Các đô thị ở vùng hạ lưu không chỉ chịu tác động của biến đổi khí hậu mà còn chịu ảnh hưởng bởi các công trình phía thượng lưu, thực trạng sử dụng đất, phát triển nhà ở tại khu vực đô thị. Trong quá khứ, các quốc gia đều phải đối mặt với vấn đề ô nhiễm trong quá trình phát triển và cần có các hoạt động đầu tư để giải quyết những thách thức này. Khi một đô thị đã có kết cấu và bố cục chắc chắn sẽ rất khó khăn và tốn kém để thay đổi đô thị đó. Việt Nam đang diễn ra quá trình đô thị hóa rất nhanh và đây là một lợi thế khi Việt Nam vẫn có cơ hội để định hướng quá trình đô thị hóa, tập trung xử lý các vấn đề ngập lụt, xâm nhập mặn, sụt lún do khai thác nước ngầm, ô nhiễm môi trường nước, cấp nước sạch phục vụ sinh hoạt...

Chủ động thích ứng

Phát triển đô thị thích ứng với biến đổi khí hậu đòi hỏi các nhà hoạch định chính sách phải cải thiện cơ chế, thể chế cho phép lập kế hoạch, quy hoạch liên vùng, liên ngành. Các quy hoạch này không chỉ căn cứ vào thực trạng phát triển đô thị trong quá khứ mà còn phải mang tính dự báo và phải điều chỉnh phù hợp với tình hình thực tế trong tương lai. Bà Hasanti Dissanayake, Đại sứ quán Sri Lanka tại Việt Nam, cho rằng: "Quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đều ảnh hưởng đến nguồn nước và biến đổi khí hậu sẽ làm nghiêm trọng hơn các ảnh hưởng và cuộc sống người dân. Công nghiệp hóa diễn ra ở các quốc gia phát triển gây ra tình trạng ô nhiễm và cần tìm hiểu nguyên nhân để có giải pháp xử lý. Do đó, các vấn đề về nước rất quan trọng và cần được sự quan tâm của các quốc gia, các nhà lãnh đạo trên thế giới để ngồi lại cùng thảo luận và cùng quản lý tổng hòa về nước".

BĐKH đang được cả thế giới quan tâm và nhiều địa phương ở ĐBSCL đang nỗ lực đưa các nội dung liên quan đến BĐKH vào các quy hoạch ngành có liên quan, xây dựng kế hoạch thích ứng. Thạc sĩ Kỷ Quang Vinh, Chánh văn phòng Công tác Biến đổi khí hậu TP, cho rằng: "TP Cần Thơ muốn phát triển không thể tách rời vùng ĐBSCL, lưu vực sông Mê Kông. Để ứng phó tốt với biến đổi khí hậu ở Cần Thơ, chúng ta phải hiểu biết đúng về Cần Thơ và ĐBSCL, không thể chỉ dựa vào mô hình mà phải dựa vào những số liệu thực tế để đưa ra giải pháp cho tương lai. Để phát triển đô thị bền vững, vấn đề không chỉ bảo vệ người dân khỏi ngập, khỏi lụt, thích ứng với BĐKH mà còn khai thác các tiềm năng về nước. Cần Thơ có thể phát triển

loại hình du lịch sông nước, phát triển dịch vụ giao thông vận tải thủy, dịch vụ logistics để trở thành đầu mối giao thông cho cả vùng ĐBSCL.

Ông Tom Kopier, Bí thư thứ nhất Đại sứ quán Hà Lan tại Việt Nam, cho rằng: "Đối với các đô thị dễ bị ngập lụt, nguyên tắc đầu tiên là phải đặt nền móng phát triển theo điều kiện về đất và nước của nơi đó. Hoặc ít nhất là phải đảm bảo là các xu hướng dài hạn được tính đến trong quá trình lập kế hoạch phát triển. Hãy xử lý vấn đề ngập lụt theo phương pháp tiếp cận từng bước, với các bước đi cụ thể, hợp lý và chi phí phù hợp. Nếu việc xâm nhập mặn là một vấn đề đang ngày một gia tăng, hãy ngăn chặn nhiễm mặn nếu có thể và điều chỉnh thích nghi khi cần thiết. Nếu việc sử dụng nước ngầm gây ra sụt lún hoặc không bền vững hay lên kế hoạch về các lựa chọn thay thế. Theo đó, cần nâng cao khả năng dự trữ nước và công suất của hệ thống thoát nước để ứng phó với những cơn mưa lớn đang gia tăng. Đồng thời đảm bảo bố trí kết cấu đô thị có tác dụng làm mát, mang lại không khí trong lành, chọn lựa những địa điểm phù hợp để phát triển không gian xanh cho đô thị. Trên thực tế, các đô thị có rất nhiều cơ hội để phối hợp trong việc tăng khả năng trữ nước và tạo thêm các không gian xanh cho đô thị để tăng tính thích ứng với biến đổi khí hậu.

MINH HUYỀN